1 Οκτωβρίου 331 π.Χ.

Ο Μέγας Αλέξανδρος

Γιος του Φιλίππου Β’ και της Ολυμπιάδας, ο Αλέξανδρος γεννήθηκε το 356 π.Χ. στην Πέλλα. Πανέξυπνος, ριψοκίνδυνος και μορφωμένος, είχε την τύχη να γίνει μαθητής του μεγαλύτερου σοφού της αρχαιότητας, Αριστοτέλη. Μικρός ακόμα, κατάφερε να δαμάσει το άγριο θεσσαλικό άλογο, Βουκεφάλα, που είχε μαζί του ως το 326 π.Χ. Πολέμησε στη Θράκη και στη Χαιρώνεια (338) κι έγινε βασιλιάς της Μακεδονίας το 336 π.Χ., όταν δολοφονήθηκε ο πατέρας του (*βλ. 30.7.336 π.Χ.*). Μέσα σ’ ένα χρόνο, έγινε αρχηγός όλων των Ελλήνων. Το 334 π.Χ., ξεκίνησε να κατακτήσει τον κόσμο.

Ο βασιλιάς Δαρείος Γ’ ο Κοδομανός ανέβηκε στο θρόνο της Περσίας, την ίδια χρονιά που ο Αλέξανδρος έγινε βασιλιάς της Μακεδονίας. Πίστευε πως δεν είχε τίποτα να φοβηθεί από τον νεαρό Αλέξανδρο που, την άνοιξη του 334 π.Χ., πέρασε τον Ελλήσποντο με 32.000 πεζούς και 5.000 καβαλάρηδες. Ο Πέρσης μάζεψε 120.000 άνδρες κι έσπευσε να τελειώνει με τον κατακτητή.

Ο Αλέξανδρος θυσίασε στην Τροία προς τιμή του Πριάμου και του Αχιλλέα που ήταν το ίνδαλμά του και προχώρησε στον Γρανικό ποταμό, ο οποίος χύνεται στην Προποντίδα. Έλληνες και Πέρσες συναντήθηκαν στις όχθες του ποταμού, τον Μάιο του 334. Η μάχη ήταν φοβερή. Όταν τελείωσε, 20.000 Πέρσες και 115 Έλληνες κείτονταν νεκροί. Η φυγή των Περσών έδωσε στον Αλέξανδρο την ευκαιρία να ελευθερώσει ολόκληρη την Ιωνία, να αυξήσει τον αριθμό των στρατιωτών του και να κυριεύσει όλη τη Μικρά Ασία. Φτάνοντας στον ποταμό Σαγγάριο, μπήκε στην αρχαία πρωτεύουσα της Φρυγίας, Γόρδιο, όπου του έδειξαν μια άμαξα δεμένη με έναν περίπλοκο κόμπο, τον περίφημο γόρδιο δεσμό. Του είπαν πως τον είχε φτιάξει ο μυθικός βασιλιάς Γόρδιος Α’, ιδρυτής του παλιού κράτους της Φρυγίας. Ένας χρησμός έλεγε πως, όποιος έλυνε τον κόμπο, θα γινόταν βασιλιάς της Ασίας. Ο Αλέξανδρος έβγαλε το σπαθί του κι έκοψε το σχοινί, λέγοντας «Εγώ τον έλυσα».

Στην Ταρσό της Κιλικίας, βούτηξε ιδρωμένος στο ποτάμι, κρυολόγησε άσχημα κι έμεινε κάμποσο εκεί, ώσπου να γίνει εντελώς καλά. Το 333 π.Χ., ξεκίνησε για την Ανατολή. Λίγο πριν να φτάσει στη Συρία, στην αμμώδη πεδιάδα της Ισσού, στρατός 600.000 Περσών του έφραξε τον δρόμο. Του Αλέξανδρου ο στρατός αριθμούσε 50.000 άνδρες. Ο Δαρείος ήταν τόσο σίγουρος πως αυτή τη φορά θα νικούσε, ώστε είχε μαζί του σύζυγο και μητέρα. Κατατροπώθηκε, όμως, κι έφυγε στο εσωτερικό του βασιλείου του, αφήνοντας γυναίκα, μάνα και πλούσια λάφυρα στα χέρια του αντιπάλου του. Ο Αλέξανδρος δεν τον κυνήγησε. Προχώρησε νότια, κυρίευσε όλες τις παραλιακές πόλεις και, τον Δεκέμβριο του 332, μπήκε στην Αίγυπτο.

Οι Αιγύπτιοι τον υποδέχτηκαν ως ελευθερωτή, τον ονόμασαν γιο του θεού Άμμωνα (τίτλος των βασιλιάδων της Αιγύπτου) και του χάρισαν τη φιλία τους. Στις εκβολές του Νείλου, στο δυτικό Δέλτα, ο Αλέξανδρος ίδρυσε την Αλεξάνδρεια. Την άνοιξη του 331, ο Δαρείος ήταν αποκομμένος από τη Μεσόγειο. Άρχισε να χάνει και τα κοντινά στην Περσία εδάφη. Ο Αλέξανδρος πέρασε τους ποταμούς Ευφράτη και Τίγρη και μπήκε στην καρδιά της περσικής αυτοκρατορίας. Στην τεράστια πεδιάδα των Γαυγαμήλων της αρχαίας Ασσυρίας, ένα απέραντο ανθρώπινο τείχος του έκοβε τον δρόμο: Ένα εκατομμύριο πεζοί, 40.000 καβαλάρηδες, διακόσια δρεπανηφόρα άρματα και 150 πολεμικοί ελέφαντες. Ο Δαρείος έπαιζε το τελευταίο του χαρτί. Όσο κι αν άπλωνε τους 40.000 πεζούς και τους 7.500 καβαλάρηδες που διέθετε, ο Αλέξανδρος δεν μπορούσε να καλύψει ολόκληρο το πλάτος της πεδιάδας. Οι Πέρσες θα τους κύκλωναν και θα τους εκμηδένιζαν. Σε κάθε τέσσερις Έλληνες πεζούς, αντιστοιχούσαν εκατό Πέρσες. Σε κάθε καβαλάρη του, πάνω από πέντε Πέρσες, χωρίς να λογαριάζονται τα άρματα και οι ελέφαντες που σκορπούσαν τον τρόμο στη θέα τους και μόνο.

Η γενναιότητα δεν επαρκούσε. Είχε έρθει η της ώρα στρατηγικής και της πονηριάς. Ο Αλέξανδρος έβαλε να σκάψουν παγίδες σε όλο το πλάτος της πεδιάδας. Στους άνδρες που τοποθέτησε μπροστά στις παγίδες, έδωσε σαφείς οδηγίες. Ζήτησε απ' τους τοξότες του να ασχοληθούν μόνο με τα δρεπανηφόρα. Άφησε ένα εφεδρικό σώμα με εντολή να σπεύσει όπου θα χρειαζόταν και μοίρασε τον υπόλοιπο στρατό σε δυο μεγάλα τμήματα, ενισχύοντας τα άκρα του, όπως είχε κάνει, 160 χρόνια πριν, ο Μιλτιάδης στον Μαραθώνα. Ο ίδιος ανέλαβε τη δεξιά παράταξη. Ο Παρμενίων την αριστερή. Ο Δαρείος περίμενε ότι οι Έλληνες θα αποχωρούσαν. Έκπληκτος, την 1η Οκτωβρίου 331 π.Χ., τους είδε να βαδίζουν εναντίον του. Έδωσε εντολή στους αξιωματικούς του να κυκλώσουν τους αντιπάλους. Στα δρεπανηφόρα, να χτυπήσουν την καρδιά της ελληνικής παράταξης.

Η μάχη άρχισε φοβερή. Τα ενισχυμένα άκρα των Ελλήνων κρατούσαν. Τα δρεπανηφόρα θερίζονταν από τους τοξότες. Πολλά πέρασαν κι έφτασαν ως τους παραταγμένους μπροστά στις παγίδες που παραμέριζαν. Με τρομακτική φόρα, τα άρματα έπεφταν στους σκαμμένους λάκκους. Κάποια στιγμή, ο Αλέξανδρος με το ιππικό χτύπησε το κέντρο του

περσικού στρατού. Δημιουργήθηκε ρήγμα. Ο Δαρείος δεν μπορούσε να δώσει οδηγίες στο απέραντο στράτευμα. Ο Αλέξανδρος προχωρούσε ίσια επάνω του. Ο βασιλιάς της Περσίας προτίμησε τη φυγή. Ελεύθερες οι ελληνικές δυνάμεις του κέντρου, μοιράστηκαν στα άκρα και τσάκισαν τον αντίπαλο που άφησε 30.000 νεκρούς (άλλοι μιλάνε για 90.000) στο πεδίο της μάχης.

Οι Έλληνες κυνήγησαν τους Πέρσες ως τα Άρβηλα, κοντά στη Μοσούλη της Μεσοποταμίας, όπου διέλυσαν όσους είχαν απομείνει. Με τη μάχη στα Γαυγάμηλα, ολόκληρο το τεράστιο περσικό κράτος πέρασε στην κυριαρχία του Αλέξανδρου. Ο Δαρείος το έσκασε στη Βακτριανή, όπου σατράπης ήταν ο συγγενής του Βήσσος. Ο Βήσσος τον δολοφόνησε κι ανακηρύχτηκε αυτός βασιλιάς των Περσών. Το μόνο που κατάφερε, ήταν να συλληφθεί από τον Πτολεμαίο, να δικαστεί από περσικό δικαστήριο και να εκτελεστεί, με σταυρικό θάνατο.

Από τη στιγμή εκείνη, άρχιζε η περίοδος της κοσμοκρατορίας του Αλέξανδρου. Θα έφτανε ως τον ποταμό Ύφαση, στην Ινδία, πρώτος από όλους τους Ευρωπαίους. Θα οργάνωνε την

εξερεύνηση των παράλιων του Ινδικού ωκεανού. Θα συναδέλφωνε Πέρσες κι Έλληνες. Θα μετέφερε τον ελληνικό πολιτισμό ως τα βάθη της Ασίας και θα γινόταν ο θρύλος τριών ηπείρων. Είχε μπροστά του μόλις οκτώ χρόνια ζωής για να τα καταφέρει.

1795: Το Βέλγιο γίνεται μέλος της Γαλλικής Δημοκρατίας.

1814: Επίσημη έναρξη του συνεδρίου της Βιέννης, που μοίρασε τη μεταναπολεόντεια Ευρώπη. Οι ουσιαστικές εργασίες του άρχισαν την 1η Νοεμβρίου.

1910: Γεννιέται η Αμερικανίδα λησταρχίνα, Μπόνι Πάρκερ. Ήταν διάσημη για την τετράχρονη εγκληματική της «σταδιοδρομία» στη νοτιοδυτική Αμερική, με τον Κλάιντ Μπάροου ως συνεργό της. Το αποτέλεσμα ήταν τουλάχιστον 12 φόνοι.

1914: Στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, η Τουρκία κλείνει τα Δαρδανέλια στους συμμάχους.

1924: Γεννιέται ο Τζέιμς Ερλ (Τζίμι) Κάρτερ, 39ος πρόεδρος των ΗΠΑ την περίοδο 1977 - 81. Στις επόμενες εκλογές, ηττήθηκε από τον Ρόναλντ Ρέιγκαν.

1946: Το Διεθνές Δικαστήριο Εγκλημάτων Πολέμου στη Νυρεμβέργη, καταδικάζει σε θάνατο 12 Ναζιστές ηγέτες.

1949: Ιδρύεται η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας με ηγέτη τον Μάο Τσε Τουνγκ.

1969: Εκλέγεται πρωθυπουργός της Σουηδίας και ηγέτης του Σοσιαλιστικού Δημοκρατικού Κόμματος της χώρας ο Όλαφ Πάλμε. Ανέλαβε καθήκοντα αργότερα μέσα στον μήνα, όταν παραιτήθηκε ο Τάγκε Ερλάντερ.

1979: Μετά από 70 χρόνια αμερικανικού ελέγχου, η διώρυγα παραδίδεται επίσημα στον Παναμά.

1982: Ορκίζεται έκτος Καγκελάριος της Δυτικής Γερμανίας ο Χέλμουτ Κολ, στη θέση του Χέλμουτ Σμιτ.

1996: Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ δίνει επίσημα τέλος στις εμπορικές κυρώσεις κατά των γιουγκοσλαβικών δημοκρατιών της Σερβίας και του Μαυροβουνίου. Είχαν επιβληθεί το 1992, όταν ξεκίνησε ο εμφύλιος πόλεμος στη Βοσνία.

2015: Στο Όρεγκον των ΗΠΑ, φοιτητής εισβάλλει πυροβολώντας σε εκεί κολλέγιο, σκοτώνει 15 και τραυματίζει περίπου είκοσι συμφοιτητές του, πριν να πέσει νεκρός. Ειπώθηκε ότι ήταν θύμα μπούλινγκ.

2017: Στους 844 φθάνουν οι τραυματίες από την ισπανική αστυνομία στην Καταλονία, όπου επιχειρήθηκε η διεξαγωγή δημοψηφίσματος για την ανεξαρτησία της ή όχι από την Ισπανία. Η καταλανική κυβέρνηση ανακοίνωσε 90% υπέρ της ανεξαρτησίας, με συμμετοχή 42%.

Η 1η Οκτωβρίου στον πολιτισμό

1 Οκτωβρίου 1684

Ο Πιέρ Κορνέιγ

Το 1629, στα 23 του, έφτασε από τη Ρουέν στο Παρίσι, ο Πιέρ Κορνέιγ. Κουβαλούσε το πρώτο του έργο, την κωμωδία «Μελίτη». Ο παντοδύναμος πρωθυπουργός, καρδινάλιος Ρισελιέ, πήγε να το δει. Του άρεσε. Του έδωσε οδηγίες να γράψει άλλο θεατρικό έργο. Ο Κορνέιγ θεώρησε καλό να αλλάξει μια σκηνή. Βρέθηκε πίσω στη Ρουέν. Ο Ρισελιέ συνέχισε να του στέλνει τον μισθό του. Στα 1635, ο Κορνέιγ επέστρεψε στο Παρίσι. Αυτή τη φορά, κουβαλούσε το έργο του «Μήδεια». Το 1636, ανέβασε το αριστούργημά του, «Ελ Σιντ» («Ο Άρχοντας»). Έκανε πάταγο. Ο Ρισελιέ το χάρηκε. Όμως, η υπόθεση είχε άξονά της τον κώδικα τιμής που επιβάλλεται με τις μονομαχίες. Δυο σπουδαίους αριστοκράτες είχε εκτελέσει κι έναν πόλεμο είχε κερδίσει για να επιβάλει την απαγόρευσή τους. Κι ο Πιέρ

Κορνέιγ τις εκθείαζε! Ζήτησε από την Ακαδημία να εκδώσει κριτική. Οι ακαδημαϊκοί έγραψαν ένα κείμενο που και το έργο εξυμνούσε και τη θέση του Ρισελιέ προσπαθούσε να εξυπηρετήσει με την υπόμνηση πως η ζωή και η υπόθεση ενός θεατρικού έργου δεν είναι απαραίτητο να συμβαδίζουν.

Ο Ρισελιέ πήρε το μήνυμα. Ως σήμερα, η Γαλλική Ακαδημία δεν ξαναασχολήθηκε με κριτική. Ο Κορνέιγ συνέχισε να γράφει. Τα έργα του «Ελ Σιντ», «Οράτιος» και «Πολύευκτος» θεωρούνται τα τρία καλύτερα θεατρικά έργα όλων των εποχών στην ιστορία της γαλλικής λογοτεχνίας. Πέθανε την 1η Οκτωβρίου του 1684.

1745: Πεθαίνει ο Ιρλανδός Τζόναθαν Σουίφτ, συγγραφέας του μυθιστορήματος «Τα ταξίδια του Γκιούλιβερ» (1726). Σ' αυτόν οφείλεται ο χαρακτηρισμός λιλιπούτειος για κάθε μικροσκοπικό. Γεννήθηκε το 1667.

1904: Γεννιέται ο μέγιστος πιανίστας, Βλαντιμίρ Χόροβιτς. Πέθανε στη Νέα Υόρκη στις 5 Νοεμβρίου του 1989.

2000: Με την Ελλάδα να έχει κατακτήσει 13 μετάλλια (τέσσερα χρυσά, έξι ασημένια και τρία χάλκινα), λήγουν στο Σίδνεϊ της Αυστραλίας οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Η ολυμπιακή σημαία παραδίδεται στον δήμαρχο Αθηναίων, οικοδεσπότη της Ολυμπιάδας του 2004.

2004: Στα 79 της, πεθαίνει η Ελένη Χατζηαργύρη, μεγάλη κυρία του ελληνικού θεάτρου.

2009: Με το όνομα Olympic Air, ο εθνικός αερομεταφορέας περνά στην ιδιοκτησία της MIG, του Ανδρέα Βγενόπουλου.

2012: Πεθαίνει ο σπουδαίος μαρξιστής ιστορικός και συγγραφέας Έρικ Τζον Έρνεστ Χομπσμπάουμ (τριλογία για τον «μακρύ 19ο αι.»:
Η εποχή των επαναστάσεων: Ευρώπη 1789–1848
,
Η εποχή του κεφαλαίου: 1848-1875
και
Η εποχή της αυτοκρατορίας: 1875–1914
)
. Είχε γεννηθεί στις 9 Ιουνίου 1917.

2018: Σε ηλικία 94 χρόνων, πεθαίνει ο αρμενικής καταγωγής «γίγαντας του γαλλικού τραγουδιού», Σαρλ Αζναβούρ. Είχε γεννηθεί στο Παρίσι στις 22 Μαΐου 1924.

2022: Στα 85 του χρόνια, πεθαίνει ο δημοφιλής τραγουδιστής Σταμάτης Κόκοτας. Είχε

γεννηθεί στην Αθήνα, στις 23 Μαρτίου 1937.